

Inriktningsdirektiv till arbetsgrupp för demokrati, medier och yttrandefrihet

Vision

Alla medborgare har rätt att uttrycka åsikter och känslor. Den friheten bör försvaras och bejakas av staten för grupper såväl som för individer. Tilliten till statens förmåga att säkra de demokratiska fri- och rättigheter som grundlagarna befäster ska vara stark. Mediefären ska stå oberoende från den beslutande politiska makten och kunna ge uttryck för medborgarnas åsiktsmångfald. Rättsstaten ska ge enskilda och medier ett skydd mot påtryckningar som syftar till att begränsa yttrandefriheten från olika aktörer. Det ska finnas en god journalistisk närvaro i hela landet, med en mångfald av aktörer som kan genomföra granskningar och återge skeenden och sakförhållanden ur olika perspektiv.

Problembeskrivning

Yttrandefriheten begränsas idag på flera olika sätt, bland annat genom lagstiftning, samhällsnormer och politisk opinionsbildning.

Medielandskapets utveckling sedan millennieskiftet har dominerats av *digitalisering* och *globalisering*. En omformning av medielandskapet som luckrat upp gränser mellan traditionella medieformer och revolutionerat förutsättningarna att nå publiken. Traditionella marknadsmodeller har satts ur spel och lokala journalistiska medier konkurrerar i allt högre grad om annonsintäkter med globala aktörer i infrastrukturen av medier. Samtidigt har nya former av journalistisk bevakning växt fram inom den medieinfrastruktur som de globala medieaktörerna tillhandahåller. Medborgarjournalister på dessa plattformar har i vissa fall större publik än många traditionella nyhetsmedier och formerna för journalistisk bevakning har de senaste åren breddats snabbare än mediepolitikens utveckling.

Även om nya former av mediebevakning växt fram så har rådande konkurrenssituation inneburit att små lokalmedieaktörer fått lägga ned eller kraftigt minska sin bevakning på vissa orter. Ett växande antal kommuner saknar idag egen nyhetsredaktion. Så kallade "vita fläckar" uppstår i den journalistiska bevakningen, områden som varken traditionella medieaktörer eller nya medborgarjournalister bevakar. Det leder till såväl ett undermåligt speglingsuppdrag som svårigheter i granskning och ansvarsutkrävande av makten.

I och med digitaliseringen av kommunikation kretsar debatten om yttrandefrihet redan allt mer kring lagstiftningen som berör den digitala sfären. Diskussionerna förs redan rörande skydd för medborgarjournalisters verk på de globala digitala infrastrukturplattformarna och hur yttrandefriheten påverkas av dessa plattformars marknadsdominans. Den successiva övergången från den traditionella nyhetsrapporteringen via tryckta tidningar, radio och TV-sändningar till bloggare och alternativa medieformer medför utmaningar för en lagstiftning som inte är utformad för rådande kommunikationssätt och medieklimat.

Det har under de senaste decennierna förekommit fall av politisk förföljelse och tekniska störningar i syfte att försvåra och avskräcka vissa individer från att formulera vissa åsikter och problembeskrivningar. En utveckling som dels stör yttrande- och mediefrihet och dels allvarligt skadar dessa individers tilltro till det demokratiska systemet, medier och den offentliga makten.

Åtgärdsförslag

Förstärkning av rättsstaten

Yttrandefriheten kan stärkas genom att utvärdera och uppdatera lagstiftningen inom området. Enskilda medborgares och mediers yttrandefrihet kan vitaliseras och vidmakthållas genom att:

- Stärka upprätthållandet av – samt utveckla och mer frekvent tillämpa - befintlig lagstiftning rörande medborgliga friheter och tillse att ingen utsätts för otillbörlig särbehandling med avseende på omständigheter som rör den enskilde som person.
- Utredda behovet av en författningsdomstol.
- Säkra polisens möjlighet att upprätthålla lag och ordning genom adekvat resurstilldelning och för uppgiften anpassade befogenheter för att polisen ska kunna skydda enskilda och grupper från påtryckningar som syftar till att begränsa de rättigheter som anges i grundlagarna.
- Belysa missbruk av lagar som begränsar yttrandefriheten.
- Utvärdera hur medborgare och journalisters yttrandefrihet kan tas till vara och säkras på de globala digitala infrastrukturplattformarna.

Anpassning av mediepolitiken och medielagstiftning till samtidens medieklimat

För att säkra en stark och diversifierad mediaervaro i hela landet behöver mediepolitiken anpassas efter de senaste decenniernas medieutveckling och globalisering. Detta kan uppnås genom att:

- Utvärdera hur det pressetiska systemet kan inkludera nya former av journalistik såsom medborgarjournalister.
- Verka för att stärka journalisters integritet och kunskapsbas för att stärka journalisters bevakning generellt.
- Se över marknadsförutsättningarna för journalistisk verksamhet i små orter och utröna om oligopolsituationen på annonsmarknaden kan förändras för att främja en mediemarknad som innehar den moderna medieinfrastruktur, som kommit genom de globala nätjättarna, med och en livskraftig mångfald av medieaktörer i hela landet.
- Utvärdera hur den tekniska utvecklingen kan ge nya möjligheter för lokaljournalistisk bevakning och hur det offentliga i sådana fall bäst stödjer en sådan utveckling.
- Skärpa straffen för brott som syftar till att tysta journalistisk verksamhet.
- Se över lagen om brott mot medborgerlig frihet för att tydligare lagstifta mot brottsligt tystande av opinionsbildare.

Partistyrelsen föreslår Landsdagarna besluta:

att anta förslaget till inriktningsdirektiv till arbetsgrupp för demokrati, media och yttrandefrihet enligt förslaget.